

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marțea, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 37
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 45
Epistolele nefrancate se refuză — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr., rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Noul atac asupra școlilor noastre.

III.

Să ne dăm sémă pe scurt despre cuprinsul noului proiect de lege, și prospectele, cari le pregătesce el școlilor noastre confesionale.

Cu abatere dela § 11, al articolului de lege XXXVIII din 1868, care a lăsat la competența confesiunilor statorirea salariilor învățătoresci dela școlile confesionale populare, susținute de ele, noul proiect estinde dispozițiunile § 142, art. de lege XXXVIII din 1868 și asupra învățătorilor ordinari și adiuncți dela școlile populare susținute de confesiuni, anume normeză minimul dotațiunei învățătorilor.

În sensul § 1, alinea 2 din acest proiect de lege, salariul învățătorilor ordinari dela școlile noastre elementare, prelângă locuință potrivită și grădină în mărime de un pătrariu de juger, nu pôte fi mai mic de 300 fl. — al celor adiuncți nu pôte fi mai mic de 200 fl.

Prelângă acestea proiectul din cestiune în § 2, prevede pentru învățătorii dela școlile confesionale și adause cincuenele de etate după normele, cari sunt în vigore față cu învățătorii dela școlile elementare ale statului.

În consonanță cu aceste enunțate § 9, al proiectului de lege de sub întrebare îndatoréză pe confesiuni, ca în termen de 6 luni dela intrarea în putere de drept a legii, să asigure salariul minimal de 300 fl. respective de 200 fl., încât până acuma salariile învățătoresci nu ar fi fost asigurate în această mărime. La cazul, când confesiunile din cauza sërăciei statorite din oficiu nu sunt în stare să asigure pe séma învățătorilor acel salariu minimal, respective decât aruncul de 5% după darea directă, care se pôte face pe baza § 35, art. de lege XXXVIII din 1868, este eshauriat, atunci confesiunea în alte trei luni trebuie să se adreseze la ministru de culte și instrucțiune publică pentru ajutoriu dela stat spre asigurarea sumei, care mai lipsesce.

Decă confesiunile în termenul de mai sus nu vor dispune nici în o direcțiune, nici în alta, și cu toate acestea doresc să și susțină școlile, atunci după 9 luni după intrarea în vigore a legii, salariul minimal se consideră ca asigurat din partea susținătorului școlii, și el, decât în faptă nu se solvesce — la plângerea părții interesate, sau la o denunțare din oficiu, se va încassa pe calea administrativă.

În cazul, când salariul nu se va puté încassa, față cu confesiunea, care susține școlă află aplicare

dispozițiunile § 15, art. de lege XXXVIII din 1868 cu delaturarea celor trei admonițiuni din 6 în 6 luni, va se dăca guvernul pôte ordina într'una prefacerea școlii confesionale în școlă comunală.

Din cele înșirate până aici e evidentă ingerința, care o dă acest proiect de lege guvernului în drepturile de dispozițiune asupra școlilor noastre confesionale, drepturi garantate noué în virtutea autonomiei noastre bisericesci.

Ingerința, care o dă proiectul de lege din cestiune guvernului în drepturile de dispozițiune asupra școlilor noastre confesionale, nu se oprește aicea. ci merge sistematice mai departe. În § 10 proiectul acesta dispune, că suma salariilor statorite și solvite până acuma de cătră susținătorii școlilor din isvórele lor proprii, trebuie să se solvescă neștirbită și pe viitoriu, respective ea nu se va puté reduce cu scopul de a face întrebunțare de ajutoriu dela stat. Este deci evident, că pe când se ia din mâna bisericeii autonome dreptul de a statorii ea salarisarea învățătorilor dela școlile confesionale, precând decât nu va asigura factice învățătorilor salariul statorit prin lege, i-se ia școlii caracterul ei confesional, pe atunci biserica deodată cu școlă perde an de an și aceea sumă, cu care până acuma a contribuit la susținerea școlii sale confesionale, la salarisarea învățătorului seu.

Vin apoi dispozițiuni speciale ca efucsul celor generale înșirate până acuma. Îndată vine § 11 din proiect cu dispozițiunea, că cu ocasiunea împlinirii postului de învățătoriu la școlile, unde pentru întregirea salariului minimal statul contribuie cu un adaus de ajutoriu, care întrece suma de 50 fl., atunci instituirea de învățătoriu atárnă dela aprobarea ministrului de culte și instrucțiune publică, care decât află, că s'a ales un individ, care din punct de vedere basat pe lege, mai departe din punct de vedere moral sau de stat pôte fi escepționat, atunci provócă pe organele îndreptățite la alegerea de învățătoriu se alégă alt individ, și din nou se promoveze actele spre aprobare. Decă aceea provocare rămâne fără rezultat, séu decât promovarea cea nouă din punctele de vedere de mai sus și în al doilea rënd va da ansă la escepționare, în acel cas ministru denumesce el învățătoriu, fără a mai asculta pre susținătorii școlii. Se mai susține o unică restricțiune, învățătoriu, care se va denumi din partea ministrului va trebui să aparțină confesiunei, al carei caracter îl pörtă școlă, și cu privire la persóna aceluia respectiva supremă autoritate bisericescă va fi provocată să se declare în termen preclus.

Prin dispozițiunile înșirate până aici se ia din mâna confesiunei dreptul de a-și stabili ea dotațiunea corpului didactic, să ia din mânilor ei dreptul alegerei și instituirei de învățători și el se dă la dispozițiunea ministrului de culte și instrucțiune publică.

Proiectul din cestiune însă nici cu atâta nu se mulțămesc, ci el se estinde și asupra disciplinării învățătorilor.

Nu întârzie a veni § 12, cu dispozițiunile, că eventualele sentențe asupra învățătorilor dela școlile confesionale ajutate cu o sumă mai mare de 50 fl. autoritatea bisericescă înainte de esecutare trebuie să le astérnă spre aprobare la ministru de culte și instrucțiune publică, și asemenea sentințe numai atunci au valóre de drept, decât ministru în o lună, computată dela primirea lor, nu va ordina nouă cercetare și sentență, care se va întreprinde cu conclurarea pretorelui suprem din comitat.

Autoritatea bisericescă la dorința ministrului de culte și instrucțiune publică e obligată să introducă cercetare disciplinară contra învățătorului ajutat dela stat, în asemenea cas ministru deodată cu recererea adresată autorității bisericesci pentru introducerea cercetării disciplinare, sau ori și când în decursul cercetării pôte revoca ajutoriu dat școlii. Sentențele aduse de cătră autoritățile confesionale în asemenea casuri, chiar dacă ele enunțe amovarea, la tot cazul trebuie promovate la ministru, în care cas occură procedura circumscrișă în punctul precedent.

Dacă în decursul cercetării ese la ivelă, că învățătoriu a urmat direcțiune contrariă statului, stă în dreptul ministrului, ca cu schimbarea sentenței pronunciate de autoritatea confesională, după gradul greșelii, se măsore mai aspră pedepsă disciplinară, eventual să enunțe amovarea învățătorului. Decă însă suprema autoritate bisericescă după primirea ordinului în 14 zile nu va ordina cercetare disciplinariă, ori fără justificare corêspondétore nu o va termina în 3 luni de zile, ori dacă în 14 zile computate dela aducerea sentenței nu o va promova la ministru, în acel cas afacerea disciplinară după dispozițiunile articolului de lege XXVIII: din 1876 o va provedé comitetul administrativ comitatens.

Decă în afacerea disciplinară ordinară la dorința ministrului sentențele dictate de ministru sau cele aduse de comisiunea disciplinară a comitetului administrativ al comitatului, după venirea lor în putere de drept, respectivele autorități bisericesci în termen de 14 zile computate dela primirea sentenței, nu le vor esemta în cercul lor propriu de compe-

FOIȚA.

Din literatura populară a Zarandului.

(urmare din anul trecut)

51 Colindă.

Intrébă-mi'ș intrébă
Sfinții pe Dumneđeu
Dai Domnului Dómne!
Din ce s'a făcut
Vinul și grăul
Dai Domnului Dómne!
Vinul și grăul
Și al treilea e mirul?
Singer Dumneđeu
Rupse de a-mi grăi:
Tăceți sfinți, tăceți,
Ce voi ve pilditi,
Că voi bine sciți,
Bine ca și mine.
Că noi când eșiam
Cu crucea la câmp,
Sus la Rusalim
Că noi să vedem
Holdele de's verđi,
Via de-i rodită,
Câmpii de'nflorți,
Codrii de infrunđiți:
D'a colo întorceam
Spre rară cărare
De laturi de cale,
La lină fântână

Jos se odichnescă
Și să-mi prândnescă.
Până odichnea
Apă bună bea.
Câni de jidovi
Ei ne incungiurără,
Toți sfinții sburară,
La ceriu se 'nălțară.
Numai unul sfânt,
Domnul Christos,
Rămânea mai jos.
Câni de jidovi
Ei că mi'l prindea
Și ei mi'l ducea,
La curtea lui Pilat
La scaun de sfat.
Sfatul sfătuia
Crucea i-o cioplea.
Naltă'n statu lui
Lată în peptul lui.
Legea-i făcea
Pre cruce il tindea,
Cuie îi bătea,
Cuie de oțel
Cu măiuț de fer;
Prin talpe, prin palme,
Pe unde cuiul bătea,
Sânge străpungea,
La pământ cădea,
Viea'mi născea,
Cu rodul cu tot.
Și ei l'incingea
C'un brâu de maces,
Pe unde l'incingea
Carnea l'culegea,
La pământ cădea,

Spic de grău născea
Cu rodul cu totul.
Pe cap îi pune
Cunună de spini
De cei mărăcini.
Tare o apăsa,
Sudori îl trecea,
La pământ cădea,
Mirul se făcea
Cu mirul miruia.
Și te înveselesce
Cesta-i domnul bun
Că noi îi-o închiuam
Dulbă-i sănătate
Dai Domnului Dómne se repetéză la fie-care rënd.

52 Colindă (a pécuarariului.)

D'albuț pécuarariu
El s'o lăudă
Că el, că și are
Atâtea oi de multe,
Câte flori pe munte,
Și câți grăurei
Atăți berbeci,
Câte floricele
Atâtea miorele,
Vara le-o înverat
În vėrvu muntelui
În strunga oilor.
Tómna le-o întomnat
În cel răruț brădet,
În galbinel faget.
Iarna le-o iernat.
În ostrovul mării.

Marea s'o lăudat
Ca ea c'o veni
Tare s'o 'nălți.
Turma-i va 'neca,
Nimic n'o scăpa,
D'albuț pécuarariu
El s'o lăudat
Vină cât de tare
Și cât de înălțare.
Că eu că mi's am
Noué câni bėtrėni,
Noué's cățălandri.
Tu când vei veni,
Tare-i vėjėi,
Câni te-or simți,
Pe tine o'r țegni
Pe mine m'or trezi.
Că eu, că mai am
Noué berbeci
Cu lănurile crețe
Lănuri de argint
Lungi pân' la pământ.
Tu cându-i veni
Ei te-or zătoni
Oi d'albe o'r porni
Pe picior de munte
La holde mărunte,
Unde iarba crește
În patru se 'mpletesce
Și jos putrezesce.
Și te 'nvceslesce
D'albuț pécuarariu
Că noi îi-o închinăm
Dalbă-i sănătate.
La fie-care șir se dăce: Dai Domnului bun!

tență, executarea se face pe calea organelor administrative.

Prin aceste dispozițiuni se face illusoriu, respective se delată cu totul dreptul de disciplinare al bisericii asupra învățătorilor confesionali, și ea devine parte organ incuisional, parte organ executiv al potestății de stat.

In fine §. 13 dispune, că dacă la o scôla confesională adausul de etate cuincuenal va fi acoperit din partea statului, atunci dispozițiunile §. 12 vor fi normative și cu privire la afacerile disciplinare ale învățătorilor confesionali dela acea scôla.

Reasumând cele espuse, rezultă, că prin acest proiect de lege:

1. Se impune bisericii noastre suma, cu care ea are să salarizeze pe învățătorii săi;

2. La tot cazul, când la denunțare fie din partea persoanei interesate, fie din oficiu, se va constata, că biserica în faptă nu prestă suma datorită prin lege ca salariu, și că această faptă nu o poate încassa nici administrațiunea, atunci numai din motivul acesta scôla confesională se preface în scôla comună probabil cu îndatorirea ca respectiva comună bisericească totuși se mai plătească dotațiunea asigurată mai înainte pentru scôla, care acuma nu mai este a ei.

3. Prin el se ea din mâna bisericii dreptul de a alege pre învățătorii și de a-i disciplina.

4. Prin el biserica devine spre vedita sa daună un organ incuisional și executiv al statului.

Deore-ce prin acestea se alterază dreptul autonom al bisericii noastre de a-și regula și conduce ea afacerile sale scolare, drept garantat prin statutul organic, dispozițiuni generale punct III., se alterază dreptul de iurisdicțiune bisericească atât în afacerile judițiale, cât și în cele administrative ca for independent, drept garantat prin punctul VI. al dispozițiunilor generale din statutul organic; se alterază dreptul de a se îngrijii biserica în mod autonom de mijloacele intelectuale și materiale, care se cer spre ajungerea scopurilor scolare, asemenea se alterază dreptul de a recurge pentru acoperirea lor la stat pentru ajutoriu, încât nu i vor succede a acoperi cheltuelile recerute nici în urma colectelor în și afară de metropolie, drept acesta garantat prin dispozițiunile generale punct VIII. din statutul organic: biserica a fost la înălțimea misiunii sale culturale-naționale, când prin supremul seu for legislativ în arhidieceasă a luat dispozițiunile, pe cari le-am reprodus în primul nostru articol.

Revista politică.

Precum se anunță în mod oficios, consiliul de miniștri din Austria a pregătit un program pe baza căruia se potă forma guvernul majoritate. Proiectul de program a fost compus de ministrul instrucțiunii publice Gautsch și esaminat apoi de un comitet compus din miniștri Taaffe, Steinbach și Zaleski și apoi primit de întreg cabinetul cu unanimitate. Indată după sărbători se vor începe pertractările cu diferitele partide ale parlamentului. Cuprinsul programului încă nu e cunoscut, dar foile guvernului au început a-l recomanda ca cel mai potrivit mijloc pentru împăcarea partidelor și astfel a prosperării imperiului austriac.

* * *

53 Colindă.

Sub cest dar de răsărit. Junelui, junelui bun,
Mândru sôre a strălucit,
Da nu-i sôre strălucit
Că'i un pom mândru n'florit.
La vârful pomului
Sunt vr'o două turturele,
Da nu's două turturele
Ci's vr'o două junurele
De fete și de neveste
De junei, cei făloși
Toți cu murgul după ei.
Ascéptă murgul ne-adăpat,
Cum ascept eu ne'nurat,
Că dacă m'oiu însura
Pe tine te'oiu adăpa
Cu vin roșu străcurat,
Cu ovės împregiurat
Și te june veselesce.
Să fie de sănătate.
La fie care șir se dăce: Junelui, junelui bun.

54 Colindă.

Ean! ești de mi vedeți
Florile sunt d'albe, lemn de măr.
Cum răsar doi sorbi
Ba deu! ei că nu's doi sorbi
Că's doi meri ariori
Pe sub meri cine se plimbă,
Da Anica fată bună
Da de lucru ce mi'ș lucră,
Se tot rōgă merilor:
Merii merșorii mei
Plecați-vă vērfulie

Se rup vr'o tri clomburele,
Astăzi, mâne, luna-i mare
Am fi mici de botezare
Și mai mari de ai cununare
Celor mici ce le-om dare.
Scutece de bumbăcel,
Fașie d'albă de mêtasa
Se fi veselă Anică
Că noi ție ție-o închinăm
De la noi de la vro doi,
Mai vērtoș de la Christos,
Cu'n stêlșor de busuioac
Ca să-i dea domnul noroc.
Cu'n stêlșor de ismă crêță,
Ca să-i dea domnul viață.
După fiecare șir se dăce: Florile sunt dalbe,
lemn de măr.

55. Colindă.

De ce june nute 'nsori. Junelui bun.
O de acasă nu te lasă?
O ție fetele nu-ți plac?
Ba de acasă, că me lasă
Da me las pe primăvară
Să mi'ș fac o grădiură
Se vie fete la ele,
Să și culegă să și d'alégă
Și eu încă mi-oin d'alege,
Ori mai mică, ori mai voinică
Că-i la brâu brădet verđiu,
Subsuori cu roșiori
Și la brațe iarbă creăță.
Și te june veselesce.
Junelui bun. Se repetéză la fiecare șir.

56 Colindă.

In grădina cestor meri (bis).
Sunt doi meri înalți.
Inalți-s minunați
Și la vēr asemănați.
La tulpină alăturăți.
La mijlocul merilor
Este un pat mândru încheiat
Dar în pat cine-i culcat?
E culcată o fică mică.
Fica începe a suspina
Că ș'a perdut baierii,
Baierii și salba d'albă,
Salba dalbă din bani vechi
Și cereii din urechi.
Junii buni plecă a colinda
Și mi găsiră baieru.
Dați-mi voi juni baieru
C'am trei frați mari și bogăți;
Unul face auru,
V-a cinsti cu galbenu,
Unu face argintu,
V-a cinsti cu taleru,
Unul umblă cu plugu
V-a cinsti cu colacu.
Mărul cu florile dalbe se repet. la fie care rënd.

57 Colindă.

Este încă să cântăm (bis).
Și bine să lăudăm
Pe acest mare boieriu,
Alui Christos vistieriu,
Că bine ne-a omenit
Ne chiamă în casă frumôșă
Din inimă căldurôsă,
Cu icône luminoșe,

demnitați, până la personalul de bucătărie, diferiți practicanți, spălătorese etc. In acest număr nu sunt cuprinși: personalul opereii și teatrului curții, a diferitelor muzee împărătesci, precum și aceia, cari sunt numai titulari, fără de a ocupa funcțiuni la curte.

In privința curții regale ungare, ce ar fi să se înființeze, Wekerle ca ministrul de finanță a făcut nu de mult unele promisiuni în dietă, ér acuma de cu rënd a însărcinat pe directorul arhivei statului, Pauler, cu adunarea și respective completarea datelor din trecut, referitoare la curtea regală.

Din incidentul acesta un colaborator al lui „B Hirlap“, s'a informat dela Pauler despre starea lucrului și a aflat, că cercetările și adunarea materialului pentru o curte regală ungară din trecut au dat rezultate de tot slabe. Inainte de cădere Ungariei la Mohács a fost curte regală ungară, dar după acesta din datele ce sunt, nu se potă dovedi, că ar fi esistat curte deosebită

Esistența din trecut a curții regale, la care cu atâtă mândrie se provocau unii corifeii magiari, rămâne o „fală gôla“ ca multe alte lucruri ale lor.

Curtea nouă ce ar fi să se înființeze, se potă deci pretinde fără rașim din trecut, numai din punctul de vedere al dreptului public și pe bazele pactului dualistic din 1867. In ori-ce cas ea trebuie să se înființeze de nou, ér nu să se reinființeze cum se dăcea.

Lucrul nu va merge așa ușor credem noi, cu deosebire după-cum sunt referințele de ađi în Ungaria Vom vedé ce va puté isprăvi energeticul prim-ministru in privința acesta.

Adunarea municipală din Făgăraș.

Din Făgăraș primim următoarea telegramă:

„Ședința municipală de eri foarte furtunôsă, sala comitatului îndesuită de membri și public, diua a două și mai furtunôsă, popor adunat preste o mié, sala gemea de public românesc, curtea comitatului plină de popor, strade le deasemenea, miliția consignată la comitat, patrolele de miliție circulau înaintea casei comitatului, ordinea neconturbată entusiasmul poporului la culme, lupta în pertractări desperată, presiune oficioșă nedescritibilă, din care causă foarte mulți membrii români au absentat a două și dela ședință, rezultatul moral pe partea românilor“.

Varietăți.

* (Dela curtea română). Cetim in „Tim-pul“ din 16/28 Decembre: Ađi după améđi s'au preschimbat între dl Hardinge, însărcinatul de afaceri al Marelui Britanii și Al. Lahovari, ministrul de esterne al României, ratificările convențiunii dintre M. S. Regina Marelui Britanii și Imperătésă Indiilor și M. S. Regele României, relativă la căsătoria A. S. Prinçipei Maria d'Edinburg cu A. S. Regală Prinçipele nostru moștenitor.

Acéstă convențiune este făcută in două esemplare, dintre care acela iscălit de M. S. Regina Engliterei va rămâne M. S. Regelui, ér cel semnat de Suveranul nostru va fi păstrat de bunica prinçipei Maria

Cea mai importantă clausă a convențiunii semnate este articolului prin care grațioșă prinçipesă Maria d'Edinburg renunță la drepturile sale even-

Impodobite prețioșe.

La Christos încă să cerem
Ca domnul să l'întărescă
Credința să și o pădăscă,
Neclătita nemișcată,
De toți sfinții întemeiată.
De acum până în vecie
Tot Crăciun și Pasci se fie
La gazde de bucurie.
Fiecare șir se repetéză.

58 Colindă.

Bună sara lui Crăciun — florile d'albe
Nimerind la cest domn bun,
Cest domn bun că nu i acasă
Că-i in codru de a vâna
După el cine-om mâna
De-om mâna pe fica gazdi,
Sus mai sus pe lângă lună
Cu mâna împletind cunună.
Da cununa cu-i vom da-o,
Vom da-o la fica gazdi
Să-i fie de cununie,
Maică sa de bucurie,
Taică-seu de veselie.
Berbecaș cu corne întorse
Slobođi-ne gazdă in casă
Că afară plouă de varsă
Și ni-s cai cimpăviți
Șar trebui potcoviți
Cu potcove de colaci
Și cu cuie de cărnați.
Ș'o nchinăm cu sănătate
Pe la gazde pe la toțe.
Florile d'albe, se repetéză.
Culese de Eremitul.

tuale de moștenitoare la tronul Engliterei, a Indiilor și a coloniilor.

Majestatea Sa împăratul Rusiei va fi reprezentat la căsătoria principelui Ferdinand, la Sigmaringen, de către A. S. I. marele duce Alexis, fratele țarului.

Maj. Sa împăratul Germaniei va sosi la Sigmaringen în ziua de 9 Ianuarie, adevărat în ajunul căsătoriei.

Ministrul român de rebel va trimite la Sigmaringen, ca să asiste la ceremonia nunții, pe dl colonel Comănean, comandantul reg III 22 de doborâți, al cărui comandant onor este A. S. principele Leopold de Hohenzollern, și pe dl maior Cocea, comandantul batalionului I de vânători, din care face parte, precum se știe, A. S. R. principele Ferdinand.

* (Retragerea metropolitului primat al României.) Din București se știe, că a început din nou a cirula șgomotul, că E. Sa metropolitul primat al României, voind a-și căuta sănătatea, s'a decis a se retrage în forțe curândă vreme. Camera și senatul îi va vota o recompensă națională de 3000 lei îndată după retragerea E. S. se va procede la o nouă alegere Candidatul ce va fi susținut e Eminența Sa episcopul de Argeș, Gheorghe II.

* (Alegere de metropolit.) Din Blășiș se comunică, că alegerea metropolitului de Alba Iulia se va întâmpla pe la mijlocul lunii lui Aprilie 1893 sub presiunea Prea Sfinției Sale episcopului gr. cat. de Oradea mare, Michail Pavel, care va fi numit comisariu din partea guvernului. Comisar regesc laic nu se știe încă cine va fi; diarele ungurești scriu că va fi numit dl Hossu, vice-președinte la curtea de compturi din Budapesta.

* (Medalia Ioan Brătianu.) În zilele acestea s'au bătut mai multe medalii în onoarea lui Ioan C. Brătianu, cari pe o parte poartă profilul tabloului reșposatului bărbat de stat cu inscripțiunea „Ioan Brătianu” și pe partea cealaltă o figură alegorică a României, la dreapta drapelul național, la stânga o ramură de laur și jos lanțurile rupte ale sclăviei; jur împrejur numerii anilor 1821, 1848, 1857, 1866, 1876, 1881 și 1891. Medalia costă 6 lei și se poate cumpăra în redacțiunea ziariului „Voința națională” și la librăria Sococ în București.

* (Alcoolul român la expoziția de la Chicago.) Cetim în „Curier. Fin.” din București: Aflăm, că dl Marinescu Bragadir a decis să ia parte cu alcoolurile din renumitele sale fabrici, la expozițiunea din Chicago. Ambițiunea îndrăsnăteului și mult simpatiei fabricant e nobilă și foarte măgulitoare pentru țară. Dl Bragadir abia eși victorios din lupta de la expoziția din Paris, unde a obținut medalia de aur, și etă-l acum traversând mările spre a lupta și a se incununa și pe câmpiile Americii. Tricolorul român n'a avut nici odată ocaziune a-și desfășura culele pe pământul acelei laborioase țări, ce se numește America. Cinstea aceasta a fost rezervată se vede, dlui Bragadir și noi îl felicităm sincer pentru demarșul proiectat.

(Invitare). „Societatea sodalilor români din Brașov”, invită la producțiunea și petrecerea colegială ce se va ține Vineri în 25 Decembrie st. v. 1892, în ziua de Crăciun, în sala Hotelului central Nr. 1., cu următorul

Program:

1. Musica.
2. „Sfânta și de libertate”, marș de N. Popoviciu, executat de corul sodalilor.
3. Musica.
4. „Ziua a apus”, de H. Pfeil, executat de corul sodalilor.
5. „Jidani la bătăe”, anecdotă de Th. Speranța, declamată de Vasile Gall.
6. Musica.
7. „Eram pe vârf de munte” executat de corul sodalilor.
8. Musica.
9. „Nobila Cerșitoare”, comedie într'un act de V. Alecsandri.

Inceputul la 8 ore séra. — După producțiune urmază dans.

* (Sistarea loteriei mici.) Se anunță, că guvernul are de gând a sista loteria mică în decursul anului viitor. În locul ei atât în Ungaria, cât și în Austria se vor introduce losuri mici de clase, cum sunt și în alte țări.

* (Mișcările nihilistilor.) Sciri sosite din Petersburg spun, că poliția rusă a descoperit o tipografie nihilistă. Poliția a pătruns în atelierul de lucru și au prins șase oameni; unul dintre ei a fost pușcat. S'au mai confiscat și o mulțime de proclamații, din cari se vede, că nihilistii erau au plănuit un atentat contra țarului. În timp de 3 zile au fost deținuți vre-o 150 de persoane, între cari mai mulți studenți și soldați.

* (Jidovii în Austria.) După datele statistice, jidovii fac 4 1/2 procente din populațiunea

Austriei. În anul 1891/92 universitatea din Viena număra 6175 studenți, între cari 2045 jidovi, adevărat 33%. Între juristi au fost 22%, ér între medici-niști 48%. În vèra anului 1892 între studenții facultății de medicină din Viena au fost jidovi 51% prin urmare creștinii au fost în minoritate. Între 681 avocați din Viena, 394 sunt jidovi, ér între 560 candidați de avocat, 510 jidovi!

* (O școlă pentru științele financiare.) În bugetul ministerului român de finanțe pe anul 1893/94 s'a prevădut o sumă pentru înființarea unei școli financiare. În acest institut se vor învăța științele financiare. Tinerii, cari vor fi primiți în această școlă, trebuie să aibă certificatul de bacalaureat (maturitate) și primesc în decursul studiilor stipendii de stat. După ce vor termina cursurile, vor fi aplicați în administrarea financiară a statului.

* (Un al doilea politehnic.) Camera comercială și industrială din Tergul ureșului a decis să înainteze ministrului ung. de comerț o petițiune, în care se cere concesiunea înființării unui politehnic în Ardél.

* (Al XI-lea congres internațional de medicină.) Din Roma ni-se anunță, că congresul internațional al medicilor se va deschide cu solemnitate în prezența regelui Italiei la 20 Septembrie, și va dura până la 1 Octombrie 1893. Lucrările pentru ședințele generale se vor începe la 25 Septembrie. Cu ocaziunea congresului se va inaugura în Roma și o expoziție internațională de medicină și igienă. Spre scopul acesta s'a format un comitet separat. Pentru a participa cât mai frecvent, aproape toate statele dau reducere de 50% pe liniile ferate. Congresul va avea caracter pur științific. Comitetul s'a adresat la toate facultățile de medicină, la societățile și academiile medicale, la institutele științifice din Europa și celelalte continente și aproape din toate părțile s'au anunțat, că vor veni delegați.

* (Necrolog) Subscriși cu inima înfrântă de durere aducem la cunoștința amicilor și cunoscuților, că neuitatul nostru tată și moș Samuil Trifon, paroch gr. or. în Beriu, asesor la scaunul protopesc și defensor matrimonial, după scurte și grele suferințe și-a dat nobilul seu suflet în mâinile Creatorului Marți în 15/27 Decembrie a. c. în etate de 59 ani.

Rămășițele pământesci ale scumpului nostru defunct se vor așeza spre odihnă eternă Joi în 17/29 Decembrie la 1 oră p. m. în cimiterul gr. or. din loc. Beriu, în 16/28 Decembrie 1892.

Fie-i țărina ușor!

Ioan Trifon paroch gr. or. Ana Trifon măr. David ca fii. Cornel David, Samuil, Ioan și Ana Trifon ca nepoți. Daniil David senator magistratual ca ginere.

— Cu inima înfrântă de durere aducem la cunoștința tuturor amicilor și cunoscuților, că scumpa noastră mamă *Teresia Rațiu*, născută Nicolici, ați în 28 Decembrie 1892 la 2 1/2 ore dimineață și-a dat nobilul ei suflet în mâinile creatorului.

Rămășițele pământesci a neuitatei defuncte se vor transpune Joi în 29 Decembrie 1892 st. n. la 3 ore p. m. în cimiterul din Hațeg spre vecinica odihnă.

Fie-i memoria binecuvântată!

Iliă, în 28 Decembrie, 1892.

Dominic Rațiu, Lucreția Ács născută Rațiu, ca fii.

* (Cas de mörte.) *Maria George Ivan*, văduvă preotă gr. or. din comuna Dobërca, protopresbiteratul Mercurei, a reșosat în Domnul Marți în 15 Decembrie c. st. v după o viață îndelungată de 94 de ani. Fie-i țărina ușor.

Din public.*)

Arad, în Decembrie 1892.

Onorată Redacțiune!

Am avut în cuget mai de mult, de a informa pe on. lectorii ai „Telegrafului Român”, despre un rezultat de operațiune de ochi, ce i-a succes medicului oculist de aici Dr. Issekutz László, chiar cu operațiunea ochiului meu stâng: dar am acceptat timpul potrivit, când se fu trecut peste totă cura prescrișă de științele medicale.

Acum dar deși cam târziu, vin și espun aci, ca fiind eu în etatea anului al 69-lea, în 7/19 Oct. a. c. mi-a operat medicul susnumit ochiul stâng, cu care nu vedusem nimic patru ani, cu așa succes, încât astăzi cu ajutorul celui prea înalt sum redat familiei, oficiului și societății omenești în deplină sănătate.

Nu pot a nu esprima mulțăminta recunoscătoare, de care s'a făcut demn numitul medic, prin tactul seu, maniera sa, precauțiunea sa, în toate, și sub totă durata curei carea în sens mai strict a durat numai 10 zile.

Medicul numit e în etate numai de 31 ani, dexteritatea lui în operațiune e admirabilă. Operațiunea ochiului meu abia a durat 3—4 minute, și încă ce e mai mult, fără durere, fără suferințe.

Rezultatul acela pe care nici eu, nici familia mea, nici alți cunoscuți ai mei nu l'au acceptat, adevărat atât e escelent

*) Pentru cele publicate în rubrica acesta redacțiunea nu e responsabilă. Red.

incât atrag admirațiunea publicului și asupra lui și asupra desterei științe a numelui medic.

Deci din punct de vedere umanitar și creștinesc ca preot și protopop sunt îndemnat de conștiința a recomanda on. lectorii pe medicul oculist din Arad Dr. Issekutz László pentru a se adresa către densusul cu totă încrederea la cas de necesitate, cu atât mai vèrtos, căci operațiunea ochiului meu a prevenit constatări din partea mea și a familiei mele despre mei multe operațiuni de ochi eșeputite de densusul, tôte cu cel mai strălucit succes, și în Arad și în provincie și în clinica din Budapesta.

Ca de închieere mai adaug, că starea ochiului drept încă ar tinde la ajutoriu de operațiune, dar vederea dată prin operațiunea ochiului stâng e deplin satisfăcătoare pentru activitatea mea, și pe terenul oficial, social și pe terenul labórei ec-nomice.

Moise Bocșan,
protopop.

PARTEA ȘTIINȚIFICĂ ȘI LITERARĂ.

Fabula în genere și fabuliștii români în specie. *)

Puține genuri literare au fost cultivate mai de curând la noi, cu mai multă îmbelșugare și cu o isbândă mai însemnată de cât fabula. La 1812, când n'aveam, în afară de cronici și de câte va opere răslețe, o proză românească, când abia se nășcea poezia românească lirică sub bătrâneștile și tacticósele condeie ale unui Văcărescu sau Conachi, când Barac și Vasile Aron dóră reprezentau epica noastră, o culegere de fabule apare, o culegere însemnată a lui Țichindeal. De la publicarea moralnicilor învățături ale parochului bănațean până pe la 1860, fabuliștii se țin lanț. Nu e poet, mai mult sau mai puțin însemnat, în amândouă țările, care să nu se încerce și în acest gen literar, destul de greu, sub ușora lui aparență „Cine n'a făcut fabule dintre scriitorii admiși în antologiile poetice? Eliade și Asachi, Sion, Alecsandrescu și Alecsandri, Bolintineanu chiar. Cei mai mulți au reușit, și pe când din operele lor de altă natură, puține vor rămănea numai, fabulele, aproape tôte, n'au de loc înfățișarea îmbătrânită și se cetesc încă și astăzi cu plăcere. Cel ce se îngrozesce înaintea versurilor schiöpe, reci și pedante ale lui Asachi liricului, va admira ușurința de limbă, ritmul corect și măestrit, dibăcia elegantă cu care sunt scrise unele din bucățile originale ale bătrânului scriitoriu, sau adaptările din La Fontaine: „Greurul și furnica”, „Mörtea și nenorocitul”. Nu mai e necorectul autor, căruia îi datorim neprețuitul:

După odihnă, paos vine,

În veci tunerecul va ține,

forma e, cu forțe puține esceptii, cu desăvêrșire recomandabilă. Eliade erași, chiar în período sa de rătăcire ca limbă, nu riscă vre-una din vorbele importate cu atâta dragoste din Italia, în fabulele sale care — e vorba de fabule numai — merită a fi cuprinse în ori ce antologie. Bolintineanu singur, n'are ușurința de condeiu în acest gen privilegiat și bucățile sale de această natură sunt cele mai fără sare pôte din multele sale scrieri. În colo, Săulescu e aproape legibil, Tăut are însușiri, Sion se pôte mistui.

În afară de fabuliștii de ocazie însă, niciării într'un timp mai scurt, scriitorii nu și-au consacrat înțruga lor activitate literară sau o bună parte dintrênsa fabulei. Dacă Anton Pan e anecdotist, încă și culegătoriu de cântece populare, dacă Bălăcescu are merite însemnate și pe alte terenuri, mulți din cei cuprinși în cartea de față, au fost numai fabuliști, mai fabuliști de cât Gellert, care a scris și tragedii și imnuri religioșe, de cât Gay, autor de pastorale comice și de bucăți lirice, de cât La Fontaine, cunoscut înainte de publicarea fabulelor sale și prin poveștile-i licențioșe, însemnat pe urmă și altfeliu de cât prin fabulă. La noi însă, Țichindeal, Alecsandru Donici, Tăut, C. V. Carp Raletti și un autor în viață încă dl Nichitachi, sunt cunoscuți, mai mult ori mai puțin, (unii forțe puțin și cu dreptate), ca fabuliști.

Din această lungă listă, doi sunt cei mai însemnați și Alecsandrescu numai le este superior. Unul e Țichindeal, celalalt Donici. Ambii nu trăesc din fondul lor propriu: Donici a scris puține bucăți, care nu sunt luate din Crylof, și bucățile acelea fac parte din cele mai bune pôte; Obradovicu, fabulistul sêrb, a servit de model lui Țichindeal. Imprumutul nu s'ar mărgini se dice — și pentru Donici s'a și dovedit — la îmbrăcarea în formă nouă a unui subiect strêin: forma e luată odată cu fondul și cei doi scriitori români nu fac alta decât să traducă nescie modele, devenite astfel originalele lor.

Procedarea nu se întinde însă asupra întregii opere a lui Țichindeal și Donici, pe de o parte; pe de alta, frumoșă limbă românească — „moldovenescă”, dice o puțină dreptate domnul Speranța, de cel dintâiu — în care sunt îmbrăcate aceste importații străine, le dau o deosebită importanță, față cu vremea mai ales, când ele fură publicate. Cunoscut în literatura mai nouă și mai conscientă a românilor

*) Fabula în genere și fabuliștii români în specie de D. Speranța, București 1892, 221 pp.

puține bucăți mai limpede, mai frumoase și mai sănătore de cât unele din naivele frase ale lui Țichindeal, unicul reprezentant al Banatului în această literatură.

„Nu târziu după aceea venind și vulpea de la vânat, a vădit această jalnică privire; căci sângele încă cald curgea din cuib pe lemn în jos, și ticălășii aceia pușori umilite glasuri de vaiete și plân-

geri da(u). Er vulturul cu unghiile sale folele le spârgea, cu clonțul ochii le scoatea. Socotiți drept aceea, cum a trebuit să fie vulpei atunci, vădând această jalnică întâmplare; fie-carele pôte forte lesne ghici această, ca să pătîmescă dela altul ore carele nu i-ar fi o așa jale, ca și când de la prietenul și vecinul său pătîmescă.

(Va urma)

Nr. 578.

[250] 2—3

CONCURS.

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a II-a Tresnea, protopresbiteratul Ungurașului, în sensul rezoluțiunii consistoriului arhidieceșan din 6 Novembre a. c. Nr. 7111. B., se escrie concurs din nou, cu termen de 30 de zile dela prima publicare în foia arhidieceșană „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post, calculate după un calcul mediu, dau un venit anual de 640 fl. 29 cr.

In privința emolumentelor se pot trage informațiuni mai detaliate dela oficiul protopresbiteral sau comitetul parochial.

Doritorii de a o ocupa acest post au a-și substerne cererile concursuali, instruite conform normelor din vigore la subsemnatul oficiu protopresbiteral în termenul sus indicat cu posta ultimă Hidalmás.

In conțelegere cu comitetul parochial concernente.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al trac-tului Ungurașului.

Fizeș-Sânpetru, 7 Decembre, 1892,

Paul Roșca,
protopresbiter.

Nr. 479/1892.

[247] 3—3

CONCURS.

Pentru întregirea parohiei Luncoiul de jos, de clasa a treia, se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare „Telegraful Român”.

Emolumentele împreunate cu acest post dau suma de 425 fl. v. a.

Concurenții au a-și însinua cererile, instruite conform normelor din vigore, în termenul deschis subsemnatului oficiu protopopesc.

In conțelegere cu comitetul parochial oficiul protopresbiteral gr. or. al Zarándului.

Brad, 20 Novembre, 1892.

Vasilu Damian,
protopresbiter.

Nr. 447.

[248] 3—3

CONCURS

Pentru întregirea parohiei de clasa a treia din comuna Grohot, se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”. Emolumentele împreunate cu acest post dau suma de 409 fl. 58 cr.

Concurenții au a-și însinua cererile, instruite conform normelor din

vigore în termenul deschis subsemnatului oficiu protopopesc.

In conțelegere cu comitetul parochial, oficiul protopresbiteral gr. or. al Zarándului.

Brad, la 20 Novembre, 1892.

Vasilu Damian,
protopresbiter.

Szám 6866/892.

[249] 2—3

Hirdetmény.

A pánádi általános határ tagosítási ügyben az elő munkálatok megkezdése, u. m. a képviselő rendezése, a mérnök választás és a költség előirányzat elkészítése, véget a határnapot az 1893 évi január 30-ik ának d. e. 9 órájára tűzöm ki Pánad község iroda helyiségébe, a mely tárgyalásra az összes érdekelteket hirdetményileg azon figyelmeztetéssel hívom meg, hogy egyik vagy másik érdekeltnak meg nem jelenése a tárgyalás megtartását akadályozni nem fogja.

A kir. törvény-zéktől
Erzsébetváros, 1892 december 13-án.Báró Apór Zoltán,
eljáró bíró.**Turnătoria**

de clopote și de metal

a lui

Antonie Novotny

se recomandă cu garanță pe mai mulți ani pentru construirea de clopote noue cu sunet harmonic și clar precum și pentru vârsarea clopotelor crepate (sărute) Montate cu culme (coronă) de fer și urit, întocmite de a undula ușor în orice direcțiune, îndată ce clopotul pe o parte s'a ros, prin care se încungură crepatul.

Cu deosebire recomand

clopotele cu patent găurite și premiate

inventate de mine, care au un ton mai lung, mai puternic și mai adânc, ca cele de sis-temul vechiu; un astfel de clopot în greutate de 300 kilogr. egalază pe unul de 400 klgr.

Recomand mai departe scaune din fer bătut pentru clopote, solide și frumoase, clopote pentru orologiu și tóce din metal, precum toate celelalte articole de alamă și metali aparținătoare de această categorie, cu prețurile cele mai moderate. Se construiesc clopote și pe lângă plă-tirea făcută în rate.

Clopote dela 300 klgr. în jos, precum și stropitoare de mână și locomobile se află totdeauna per magazin.

Pentru comande binevoitoare, care se efectuează solid și cu punctualitate, se recomandă

[182] 6—12

Antonie Novotny,
Timișoara, Fabric.

Sz. 7132/892 urb.

[252] 1—3

Hirdetmény.

A valdorf általános határtagosítási ügyben az elő munkálatok megkezdése úgy mint mérnök választás, képviselő rendezés és a költség előirányzat elkészítése véget a határnapot 1893 évi február hó 8-ik napjának d. e. 9 órájára tűzöm ki Valdorf köz-

Bursa de Viena și Pesta.

Dia 28 Decembre, 1892.

Viena B.-Pesta.

Renta de aur ung. 6%	114.10	114.—
Renta de aur ung. 4%	5.70	5.72
Galbeni împărătesci	9.59	9.55
Napoleon-d'ori	59.08	59.05
Mărci 100 imp. germane	120.15	120.80
Londra 10 Livers sterlingi		

ség iroda helyiségébe, a mely tárgyalásra az összes érdekelteket hirdetményileg azon figyelmeztetéssel hívom meg, hogy egyik vagy másik érdekeltnak meg nem jelenése a tárgyalás megtartását nem fogja akadályozni.

Erzsébetváros, 1892 december 13-án

A kir. törvényszék kiküldött bírója,
Báró Apór Zoltán,
kir. törv. bíró.

Cel mai ales și cel mai frumos dar de sărbători seu de ocaziune, potrivit pentru mic și mare. Suvenir demn și nobil. Simburele ori cărei bibliotecii.

PARNASUL ROMÂN

culegere de poezii.

Prețul unui exemplar broșat fl. 2.—
în legătură de lux fl. 3.—

În deposit:

la librăria dlui Nicolae I. Ciurea Brașov,
,, ,, dlor Socescu & Comp., București

dar se pôte procura cu același preț și prin ori-ce altă librărie notabilă din țeră sau străinătate

Acăsta carte de 432 pag. 8° va fi o podobă pentru ori care bibliotecă nu numai cu privire la cuprinsul ei și la forma ei, fiind tipărită cu mare îngrijire pe hârtie frumoasă, er exemplarele cele legate au o legătură splendidă, elegantă și trairică.

[244] 3—3

Reproducerea unor aprețiari:

Am cetit că ați luat *laudabilia* hotărîre de a scóte o interesantă operă — *Laudabilia* întreprindere, care poftesc din inimă ca să aibă rezultatul dorit. — Ve felicităm pentru frumoasă și *laudabilia* inițiativă — *Entusiasmat de nobila* dv. idei, me grăbesc a ve trimite căldurose felicitări. — O surprindere cum nu se pôte mai plăcută a produs scirea despre „*Parnasul Român*”. — Ori ce român cu sentimente curate și adevărate nu va lipsi de a avea „*Parnasul Român*” în bibliotecă sa mare sau mică, bogată sau modestă.

Extract de Cognac-Quint.Marca de scutire pentru
Extract de Cognac-Quint.

Spre a produce imediat un cognac excelent, sănătos și substanțial, care nu se pôte deosebi de cognacul veritabil francez, recomand această specialitate **probată**.

Prețul pentru 1 chg. (de ajuns la 100 litri cognac) fl. 16 v. a., receptul se alătură gratuit. Eu garantez pentru cel mai succes și fabricat sănătos.

Cruțare de spirt

se face prin neîntrecuta mea esență de întărit vinarsul. Acăsta dă beuturii un gust plăcut și picant și se află numai la mine de vânzare.

Prețul 3 fl. 50 cr. pro chg. (la 600—1000 litri inclusive mandatul de instrucțiune).

Afară de aceste specialități oferez tot felul de esențe pentru fabricarea de rum, rachiu de prunc, trevere, amar și a tuturor licorurilor spiritușelor fine esistente, de oțet și oțet de vin de o calitate neîntrecută. Recepte se alătură gratis la pachete.

Lista prețurilor franco.

Pentru fabricate sănătoșe se garantéză.

Karl Philipp Pollak,

fabrică de specialități de esențe în Praga.

Reprezentanți soliști se caută.

[107] 26—50

A lui KATHREINERSurogat
de
cafea
KneippVeritabil
numai cu
acăsta
marcă.
Se atrage
atențiunea
asupra
imitărilor.

Surogat (zlat) de cafeea neîntrecut.

Se află în tot locul.

[198] 11—13